

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

**Esas Sayısı : 1996/13**

**Karar Sayısı : 1998/40**

**Karar Günü : 23.6.1998**

**R.G. Tarih-Sayı :24.05.2000-24058**

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ankara 7. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 23.2.1995 günlü, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 26. maddesinin ikinci fıkrasının üçüncü tümcesinde yer alan "... zaruret görülmeyen hallerde ..." sözcükleri ile aynı fıkranın "İtiraz üzerine idare mahkemesince verilen kararlar kesindir" biçimindeki son tümcesinin Anayasa'nın 2., 36. ve 125. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

### I- OLAY

Belediye Encümenince verilen para cezasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada, Mahkeme, 4077 sayılı Yasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasının üçüncü tümcesinde yer alan "zaruret görülmeyen hallerde" sözcükleri ile "İtiraz üzerine idare mahkemesince verilen kararlar kesindir" biçimindeki son tümcenin, Anayasa'ya aykırılığı savıyla doğrudan başvurmuştur.

### III- YASA METİNLERİ

#### A- İtiraz Konusu Kural

23.2.1995 günlü, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un iptali istenilen sözcükleri ve tümceyi içeren 26. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir :

"Bu Kanunda düzenlenen her türlü para cezası, idarî niteliktedir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içerisinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz ve zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. İtiraz üzerine idare mahkemesince verilen kararlar kesindir."

#### B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında dayanılan Anayasa kuralları şunlardır :

1- "MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

2-"MADDE 36.- Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz."

3- "MADDE 125.- İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.

Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler ile Yüksek Askerî Şûranın kararları yargı denetimi dışındadır.

İdarî işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar.

Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idarî eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldırarak biçimde yargı kararı verilemez.

İdarî işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idarî işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.

Kanun, olağanüstü hallerde, sıkıyönetim, seferberlik ve savaş halinde ayrıca millî güvenlik, kamu düzeni, genel sağlık nedenleri ile yürütmenin durdurulması kararı verilmesini sınırlayabilir.

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

#### IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Yekta Güngör ÖZDEN, Güven DİNÇER, Selçuk TÜZÜN, Ahmet Necdet SEZER, Haşım KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Lütfi F. TUNCEL ve Fulya KANTARCIOĞLU'nun katılmalarıyla 26.3.1996 günü yapılan toplantıda, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine; Ahmet Necdet SEZER, Ali HÜNER ve Fulya KANTARCIOĞLU'nun "İtiraz üzerine idare mahkemesince verilen kararlar kesindir" tümcesinin "bakılmakta olan davada uygulanacak kural olmadığından bu tümceye yönelik itirazın başvuran mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir" yolundaki karşıoyları ve oyçokluğuyla karar verilmiştir.

#### V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenen Yasa kuralı ile dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralı ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

##### A-Uygulanacak Kural Sorunu

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi'ne itiraz yoluyla yapılacak başvurular, itiraz yoluna başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralları ile sınırlı tutulmuştur.

Uygulanan yasa kurallarından amaç, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan yahut tarafların istek ve savunmaları çerçevesinde bir karar vermek için ön planda tutulması gereken kurallardır.

İtiraz yoluna başvuran mahkemenin bakmakta olduğu dava, 4077 sayılı Yasa uyarınca belediye encümeni tarafından verilen para cezasına ilişkin işlemin iptali istemidir.

Dava sonuçlanmamış ve henüz temyiz aşamasına gelmemiştir. Bu nedenle, 26. maddenin ikinci fıkrasının itiraz konusu son tümcesi bakılmakta olan davada uygulanacak kural niteliğinde değildir. Bu tümceye yönelik itirazın Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

Samia AKBULUT, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI ve Lütfi F. TUNCEL bu görüşe katılmamışlardır.

#### **B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

Başvuran Mahkeme özetle, getirilen düzenlemede yer alan "zaruret görülmeyen hallerde" sözcüklerinin, yargıcın takdirini zorladığını hak arama özgürlüğünü, işlemin yargısal denetimini ve yargılama usulünü belirsiz hale getiren ve bunların tam anlamıyla gerçekleşmesini önleyen bir nitelik taşıdığını ve bu nedenle de hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmadığını ileri sürmüştür.

Anayasa'nın 36. maddesinde, "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir", 125. maddesinde, "İdarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolu açıktır"; denilmiş; 2. maddesinde de, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir.

Hukuk devleti idarenin, tüm eylem ve işlemlerinin hukuk kurallarına bağlı olduğu devlettir. Hukuk devletinin temel özelliği, devlet içinde tüm kamusal yaşamın ve yönetimin yargı denetimi altında olmasıdır. Bu nedenle, Anayasa idarî işlemlere ve eylemlere karşı yargı yolunu açık tutmuştur.

İdarî para cezaları, Yasa'nın açıkça izin verdiği durumlarda, idarenin yargı organına başvurmadan, uyguladığı malî nitelikli yaptırımlardır. 4077 sayılı Yasa'nın 11. ve 25. maddelerinde cezayı gerektiren eylemler, 26. maddenin birinci fıkrasında da bu cezaları vermeye yetkili idarî merciler belirtilmiştir. İtiraz konusu sözcüklerin yer aldığı ikinci fıkrada ise, bu cezalara karşı idare mahkemesine itiraz edilebileceği, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılacağı ve itiraz üzerine verilen kararların kesin olduğu açıklanmıştır.

Bu düzenlemeyle, 4077 sayılı Yasa uyarınca verilen idarî para cezalarına itiraz edilmesi durumunda ilke olarak idare mahkemesinin evrak üzerinde inceleme yaparak karar vermesi benimsenmiş, ancak zorunlu görülüyorsa duruşmaya da olanak tanınmıştır.

Böylece yargıç takdir yetkisini kullanarak davanın niteliğine ve somut olaylara göre kendisini sağlıklı sonuca ulaştıracağına inandığı inceleme yöntemlerinden birini seçecektir. Hukuksal gerçekliğe ulaşmak bu bağlamda yargıcın adil bir karar verebilmesine elverişli ortam

**Esas Sayısı : 1996/13**  
**Karar Sayısı : 1998/40**

yaratmak amacıyla getirildiği anlaşılan itiraz konusu düzenlemenin hak arama özgürlüğünü kısıtladığı ya da belirsiz hale getirdiği kabul edilemez.

Bu nedenlerle, duruşma yapıp yapılmaması hususunun yargıcın takdirine bırakılmasının Anayasa'nın hak arama özgürlüğünü düzenleyen 36. ve hukuk devletine ilişkin 2. maddesi ile çelişen bir yönü de bulunmamaktadır.

Konunun Anayasa'nın 125. maddesiyle ilgisi görülmemiştir. İtirazın reddi gerekir.

#### VI- SONUÇ

23.2.1995 günlü, 4077 sayılı "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun"un 26. maddesinin ikinci fıkrasının üçüncü tümcesinde yer alan "...zaruret görülmeyen hallerde..." sözcüklerinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 23.6.1998 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

|                    |                 |                    |
|--------------------|-----------------|--------------------|
| Başkan             | Başkanvekili    | Üye                |
| Ahmet Necdet SEZER | Güven DİNÇER    | Samia AKBULUT      |
| Üye                | Üye             | Üye                |
| Yalçın ACARGÜN     | Mustafa BUMİN   | Sacit ADALI        |
| Üye                | Üye             | Üye                |
| Ali HÜNER          | Lütfi F. TUNCEL | Fulya KANTARCIOĞLU |
| Üye                | Üye             |                    |
| Mahir Can ILICAK   | Rüştü SÖNMEZ    |                    |